

RS AU § 9 Uppdrag. Långsiktig lösning för flyktingar från Ukraina

Ärendenummer: RS 2023/1991

Arbetsutskottets förslag till regionstyrelsen

- Regiondirektören får i uppdrag att samordna process för successiv övergång till egna boenden för massflyktingar från Ukraina och att i den processen säkerställa att barns behov prioriteras.
- Regiondirektören föreslås även vara behjälplig vid behov av dialog kring den fortsatta ekonomiska hanteringen.

Sammanfattning

Eva Flemming, enhetschef, utbildnings- och arbetslivsförvaltningen (UAF), informerade den 13 september 2023 regionstyrelsens arbetsutskott om situationen på de två boenden på Gotland där anvisade personer med status som ukrainska massflyktingar är bosatta. Med hänsyn till att boendestandarden, framförallt på boendet i Klintehamn, bedömts vara bristfällig, gav regionstyrelsen regiondirektören i uppdrag att återkomma med planering, process och behov framåt för en långsiktig lösning för flyktingar från Ukraina. (RS § 288, 2023-09-27).

Nuvarande boendelösning för ukrainska massflyktingar är ett resultat av ett beslut som fattades av regionstyrelsen den 27 april 2022. Vid denna tidpunkt hade ett större antal massflyktingar från Ukraina kommit till Gotland och bodde då främst i privata hushåll. Inför stundande turistsäsong och med hänsyn till att ny lagstiftning skulle komma att träda i kraft avseende kommuners skyldigheter att ordna boende till denna grupp, ville regionstyrelsen innan sommaren ordna med långsiktigt boende. Regionstyrelsen fattade därför beslut om att ge regionstyrelsens ordförande delegation att teckna avtal mellan Region Gotland och Migrationsverket, i syfte att säkerställa att massflyktingar från Ukraina som redan påbörjat en etablering på Gotland inte skulle tvingas flytta till Migrationsverkets boenden på fastlandet. Resultatet av detta beslut och efterföljande hantering blev att regionen gick in i ett hyresförhållande med privata aktörer för fastigheten i Klintehamn och Roma, som nu tjänar som boende till de ukrainska massflyktingarna.

Mot bakgrund av att boendet i Klintehamn nu bedöms hålla en bristfällig standard samt med hänsyn till de höga kostnader som regionen har för boendena i Klintehamn respektive Roma, har regionstyrelseförvaltningen, teknikförvaltningen och utbildnings- och arbetslivsförvaltningen gemensamt gjort en översyn av dessa hyreskontrakt.

Slutsatsen av denna översyn är att Region Gotland inför 2024 inte har ekonomisk täckning för dessa mycket kostsamma boenden. Förvaltningen har därmed vidare undersökt möjligheten att via Gotlandshem istället tillhandahålla lägenheter. Detta är ett alternativ som i sig är betydligt mindre kostsamt, men som samtidigt innebär att regionen sannolikt skulle behöva stå med dubbla kostnader under en längre period när de boende slussas ut.

De ekonomiska kalkyler som presenteras nedan föranleder dock att förvaltningen omgående vidtar nödvändiga åtgärder för att långsiktigt minska utgifterna för boendeuppdraget. Regionstyrelseförvaltningen gör därmed bedömningen att nuvarande hyreskontrakt bör sägas upp så snart som möjligt, till fördel för en lösning med lägenheter via Gotlandshem.

Regionstyrelseförvaltningen vill med denna skrivelse belysa de utmaningar som finns avseende uppdraget att hitta en alternativ boendelösning för denna grupp. Dessa utmaningar gäller dels frågor kopplade till ansvarsfördelningen mellan behöriga nämnder och dels frågor av ren ekonomisk karaktär.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen gör bedömningen att regionen bör säga upp aktuella hyresavtal samt påbörja en flytt av de boende i Klintehamn och Roma till lägenheter i Gotlandshems regi (eventuellt kompletterat med andra hyreslösningar som finns till hands för en snabbare hantering). Mot bakgrund av de ekonomiska kalkyler som presenterats ovan och att det finns en betydligt mindre kostsam lösning till hands, bör teknikförvaltningen omgående vidta nödvändiga åtgärder för att minska utgifterna för boenden till ukrainska massflyktingar. Regionstyrelseförvaltningen föreslår därför att regionstyrelsen ger regiondirektören i uppdrag att med utgångspunkt i detta underlag och i samråd med ansvariga förvaltningar fatta beslut om process framåt och i fråga om uppsägning av hyreskontrakt för boendena i Roma och Klintehamn. Regiondirektören föreslås även vara behjälplig vid behov av dialog kring den fortsatta ekonomiska hanteringen.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Sedan 1 juli 2022 ansvarar Sveriges kommuner, enligt lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., för att ordna boende åt de skyddsbehövande som fått uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet. Migrationsverket får anvisa skyddsbehövande till kommunerna enligt utgångspunkten att anvisningarna ska fördelas jämnt mellan kommunerna. Migrationsverket har huvudansvaret för mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet, men anvisar till kommuner som då får ansvaret för anskaffning och drift av boendet.

Massflyktsdirektivet har en tidsfrist på tre år och slutar att gälla 4 mars 2025. Vad som gäller för gruppen ukrainska massflyktingar efter mars 2025 har en så länge inte kommunicerats av Migrationsverket. Man kan tänka sig att det kan bli aktuellt att ta fram en rättslig lösning på antingen EU- eller statlig nivå i syfte att underlätta hanteringen av denna grupp – då det inte är sannolikt att alla kommer att återvända till Ukraina i mars 2025.

2. Ekonomiskt perspektiv

Enligt kommunallagens 11 kap § 1 ska kommuner och regioner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. I regionens riktlinjer för god ekonomisk hushållning framgår att ”god ekonomisk hushållning kräver att det finns en balans mellan inkomster och utgifter”. En god ekonomisk hushållning förutsätter vidare att ”verksamheten ryms inom de ekonomiska ramarna. De ekonomiska ramarna utgör därmed en restriktion för verksamhetens omfattning”. Krav på nämnderna gällande ekonomisk måluppfyllelse finns också införlivade i regionfullmäktiges direktiv till nämnderna. Av dessa går att utläsa att ”alla nämnder ska arbeta med sin kvalitet, sina medarbetare, sitt ledarskap och sin ekonomi på ett sådant sätt att verksamheten bedrivs på ett effektivt sätt och bidrar till god ekonomisk hushållning, inom de ekonomiska ramar som regionfullmäktige tilldelar nämnden.” Här framgår även att nämnderna vid befarad negativ avvikelse ska agera snabbt och vidta åtgärder för att säkra regionens totala ekonomiska balans. ”Vid konflikt mellan beslutade prioriteringar och mål och de ekonomiska resurserna är de ekonomiska resurserna överordnade. Ekonomin är den restriktion som sätter gränser för måluppfyllelsen och verksamhetens inriktning och omfattning.”

Dessa ekonomiska riktlinjer ger för handen att GVN och TN, i aktuellt ärende, bör ta mycket stor hänsyn till den obalans avseende intäkter och utgifter som råder och omgäende vidta åtgärder för att säkra en ekonomisk balans framåt. Då ekonomin ska vara ett överordnat perspektiv för nämnderna bör detta ligga till grund för regionstyrelsens beslut i ärendet.

3. Barnperspektiv

Hänsyn bör tas till barnperspektivet vad gäller skolgång. Vid en flytt till annat boende och troligtvis annan ort kommer många av de barn som nu går i skola i Klintehamn, sannolikt att behöva byta skola. Detta kan innebära en påfrestning för barn som redan lever med stor ovisshet och otrygghet. I kontakt med civilsamhället har det framkommit att det finns en oro bland de familjer vars barn går i skola i Klintehamn att de ska behöva byta skola.

4. Jämställdhetsperspektiv

Ej aktuell.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Ej aktuell.

6. Klimat och miljöperspektiv

Ej aktuell.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Stefaan de Maecker, enhetschef, regionstyrelseförvaltningen, Eva Flemming, enhetschef, utbildnings- och arbetslivsförvaltningen och Björn Sandqvist, avdelningschef, teknikförvaltningen.

Meit Fohlin (S) yrkar att den första beslutspunkten ändras till:

- Regiondirektören får i uppdrag att samordna process för successiv övergång till egna boenden för massflyktingar från Ukraina och att i den processen säkerställa att barns behov prioriteras.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag med eget ändringsyrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse daterad 2022-04-26

Regionstyrelsen 2022-04-27, § 107

Regionstyrelsen 2023-09-27, § 288

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse daterad 2023-12-12